

ปลากัดป่า

ปลากัดสวยงาม

วิจัยอนุรักษ์เอกลักษณ์พันธุกรรม'ปลากัดไทย'

ปปลากัด (Betta splendens) นับว่าเป็นปลาพื้นเมืองของไทย พบในแหล่งน้ำทั่วทุกภาค เป็นสัตว์น้ำยอดนิยมนักเพาะเลี้ยงไว้ดูเล่นมากที่สุด และเป็นสัตว์น้ำที่เลี้ยงไว้เพื่อแข่งขัน ที่เรียกว่าแข่งขัน "ปลากัด" ซึ่งเป็นการละเล่นสืบทอดมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน "ปลากัดไทย" จึงได้รับการยกย่องให้เป็นสัตว์น้ำประจำชาติ

แต่ด้วยการพัฒนาของบ้านเมืองที่เจริญขึ้น ส่งผลให้แหล่งน้ำที่อยู่อาศัยของ

ปลากัดได้รับผลกระทบ ลุ่มเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ อีกทั้งการเพาะพันธุ์ทำให้ปลากัดมีความหลากหลายจนยากที่จะรู้ได้ว่าเป็นพันธุ์ดั้งเดิมหรือไม่ ดังนั้นการรักษาพันธุกรรมของปลากัดจึงมีความสำคัญอย่างมาก

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ร่วมกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสมาคมปลากัด แถลงข่าวจัดทำโครงการการวิจัยเพื่อการอนุรักษ์เอกลักษณ์ทางพันธุกรรมปลากัดพื้นเมืองอย่างยั่งยืน และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเชิงเศรษฐกิจ เพื่อเป็นจุดศูนย์กลาง

รศ.ดร.ครุฑ ศรีกุลนาถ

ของความร่วมมือระหว่างองค์กรที่มีความสนใจในการทำงานวิจัยด้านปลากัด พร้อมศึกษา ค้นคว้า และจัดทำฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

รศ.ดร.นภาพร นพรัตน์ราภรณ์ ผู้จัดการโครงการส่งเสริมกิจกรรมการให้ทุนวิจัยมุ่งเป้า สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) (สพภ.) กล่าวว่า ด้วยจุดประสงค์เพื่อการอนุรักษ์เอกลักษณ์ทางพันธุกรรมปลากัดพื้นเมืองอย่างยั่งยืน และการใช้ประโยชน์ความหลากหลาย

รศ.ดร.นภาพร นพรัตน์ราภรณ์

หลายทางชีวภาพเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งหน่วยงานที่ได้มีส่วนร่วมในโครงการวิจัยนี้ล้วนมีความสนใจในการทำงานวิจัยด้านปลากัด ทั้งการศึกษา ค้นคว้า และจัดทำฐานข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ อนุกรมวิธานเอกลักษณ์ทางพันธุกรรม นิเวศวิทยา และการแพร่กระจายของปลากัดป่า ซึ่งอาศัยอยู่ในแหล่งธรรมชาติของประเทศไทย และทำการเก็บรักษาเอกลักษณ์ทางพันธุกรรมของปลากัดด้วยเทคโนโลยีการแช่แข็งเซลล์และการโคลนนิ่ง

โชค เพ็ชดิษฐ์

รศ.ดร.ครคร ศรีกุลนาถ อาจารย์ประจำภาควิชาพันธุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในฐานะประธานโครงการ กล่าวว่า ในโครงการวิจัยนี้ต้องการที่จะทำการวิจัยอย่างเจาะลึกถึงเอกลักษณ์ การเพาะพันธุ์ แหล่งที่อยู่อาศัยของปลากัด จากที่มีการเพาะเลี้ยงทั่วไปตามวิถีชาวบ้าน เพื่อให้การเกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นสูงสุด โดยการดำเนินการในเฟสแรกในระยะเวลา 3 ปี จะทำการศึกษาลักษณะ คือ 1.ทำการศึกษาลำรวมปลากัดทุกประเภท ทั้งปลากัดป่าที่อยู่ตามธรรมชาติ อาศัยอยู่ตรงแหล่งน้ำไหนบ้าง ซึ่งหากในระหว่างการสำรวจพบว่าแหล่งน้ำนี้ปลากัดเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ก็จะทำการอนุรักษ์ อย่างปลากัดมหาชัยในพื้นที่สมุทรสาครก็มีความเสี่ยง เพราะมีโรงงานอุตสาหกรรมเยอะ และมีบางจุดกลายเป็นชุมชนเมือง ดังนั้นเราอาจจะต้องวางกรอบแบบแผนในการอนุรักษ์ต่อไป

2.การศึกษาในระดับจีโนม เพื่อเก็บรักษาพันธุกรรมของปลากัดสายพันธุ์ดั้งเดิม ซึ่งในขณะนี้มีการทำสำเร็จ 2 ชนิด ได้แก่ ปลากัดมหาชัย และปลากัดอมไข่กระบี่ หรือปลากัดหัวโม่งกระบี่ (Betta simplex) และ 3.การพัฒนาเทคนิคการแช่แข็งเซลล์และวิธีการโคลนนิ่งต่างๆ เพื่อโคลนนิ่งปลากัดกลับมาอีกครั้ง เพราะในการพบปลากัดพันธุ์ดั้งเดิมนั้นจะพบได้ แต่อาจจะมองยากมาก ดังนั้นการวิจัยนี้อาจจะเป็นช่องทางช่วยในการเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐานในการรู้ลักษณะของพันธุ์ดั้งเดิมเอาไว้ และนำไปสู่การส่งออกต่างประเทศ ซึ่งขณะนี้มีการพัฒนาปลากัดอย่างเวียดนาม จีน มาเลเซีย และในแถบประเทศยุโรป

“เราจึงต้องเร่งอนุรักษ์และพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ เพื่อไม่ให้สูญเสียมูลค่าทางเศรษฐกิจ และ

ยกระดับชนิดและสายพันธุ์ของปลากัดไทยในอนาคต” ประธานโครงการกล่าว

ด้านนายโชค เฟื่องดิษฐ์ นายกสมาคมปลากัด กล่าวว่า จากการสืบค้น ปลากัดมีการเพาะเลี้ยงมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ เพราะจากหลักฐานพบบันทึกเกี่ยวกับกฎหมายเรื่องการกักปลาเหมือนกับการตีไก่ และมีการอ้างอิงจากภาพถ่ายที่มีการกักปลาในเชิงการละเล่นและการพนัน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเลี้ยงปลากัด ด้วยอุปนิสัยที่มีความดุ หวงถิ่นอาศัย ทำให้แม้จะเป็นพวกเดียวกันก็กัดกันเองโดยธรรมชาติ และปลากัดก็ยังสามารถพบได้ตามแหล่งน้ำทั่วไป กินง่าย ทำให้คนเริ่มนำปลากัดมาเลี้ยงและกัดแข่งขันกัน ในส่วนของสายพันธุ์ปลากัด อาทิ ปลากัดหม้อ ปลากัดลูกผสม ปลากัดจีน ปลากัดเขมร ปลากัดทุ่ง และอื่นๆ อีกจำนวนมาก คาดว่ามีผู้เลี้ยงเพาะพันธุ์ในไทยไม่ต่ำกว่า 10,000 คน แต่ที่อยู่ในสมาคมอีกประมาณ 1,300 คน

“การที่ปลากัดได้รับการยกย่องให้เป็นสัตว์น้ำประจำชาติ ถือว่าเป็นก้าวสำคัญในการมุ่งมั่นอนุรักษ์ ซึ่งการร่วมมือโครงการในการเป็นธนาคารมอบตัวพันธุ์ปลากัดแท้ให้นำไปศึกษา สู่การพัฒนาเทคนิคในการเก็บรักษายีนต่างๆ ที่จะสามารถช่วยในการผสมพันธุ์ หรือทำให้เกิดสปีชีส์ใหม่ๆ และยังสามารสร้างมาตรฐานในการคัดเลือกปลากัดสวยงาม ในการมองดูว่าปลากัดตัวนี้เป็นพันธุ์แท้หรือไม่แท้ก็ด้วย” นายกสมาคมปลากัดกล่าว.